
ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის რეგიონალურ ბიუროში 2013 წლის 28 მარტს გამართული საჯარო დისკუსია თემაზე:

„გენდერული დღის წესრიგი ქალთა და მამაკაცთა თანასწორი მონაწილეობისთვის“

ძირითადი მომხსენებლები:

თამარ ზაგრატია - ექსპერტი გენდერის საკითხებში

თამარ გურჩიანი - იურისტი

გუგული მადრაძე - საქართველოს პარლამენტის გენდერული თანასწორობის საბჭოს წევრი

თამარ საბედაშვილი - გაეროს ქალთა ორგანიზაციის მრჩეველი გენდერის საკითხებში

მოდერატორი: ეკა აღდგომელაშვილი, ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფი

ეკა ადდგომელაშვილი - მოგესალმებით. დღევანდელი დისკუსიის თემაა: **“გენდერული დღის წესრიგი ქალთა და მამაკაცთა თანასწორი მონაწილეობისთვის”**. დარბაზის დღევანდელი შემადგენლობაც მეტყველებს დე-ფაქტო ვითარებაზე, როდესაც ქვეყანაში გენდერული თანასწორობა აღიქმება საკითხად, რომელიც მხოლოდ ქალებს ეხება და არა მთელ საზოგადოებას. რაც შეეხება იმას, რომ გამომსვლელებიც და მოდერატორიც ქალები ვართ, ამას თავისი ობიექტური მიზეზები ჰქონდა. ფონდის წარმომადგენლებმა მამაკაც კანდიდატებს შესთავაზეს მონაწილეობა, მაგრამ მათ სხვადასხვა მიზეზით უარი თქვეს დისკუსიაში მონაწილეობაზე. თქვეს, რომ არაკომპეტენტურად გრძნობდნენ თავს ამ სფეროში.

რაც შეეხება ჩვენთან არსებულ სიტუაციას, დე-იურე მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია, მაგრამ როდესაც რეალობას აფასებენ, ყოველთვის ითვალისწინებენ როგორც დე-იურე, ისე დე-ფაქტო სიტუაციას ქვეყანაში. 2012 წლის კვლევით, გენდერული თანასწორობის ინდექსის მიხედვით საქართველო 135 ქვეყანას შორის 85-ე ადგილზე აღმოჩნდა. ეს არის კომპლექსური ცვლადი, რომელიც აითვლება ოთხი სხვადასხვა პოზიციის მიხედვით: ქალების მონაწილეობა ქვეყნის ეკონომიკურ ცხოვრებაში, პოლიტიკურ ცხოვრებაში, ხელმისაწვდომობა განათლებაზე და ჯანმრთელობის მდგომარეობა. ასე რომ არც ისე სახარბიელო მდგომარეობაში ვართ და ბევრი პრობლემაა დაგროვილი.

ქალბატონ გუგული მალრამეს გადავცემ სიტყვას, იმიტომ რომ ბოლო არჩევნების შემდეგ მინიმალური პროგრესი მაინც შეინიშნება, თუნდაც პარლამენტში ქალთა რაოდენობის თვალსაზრისით. ამას გარკვეული სტრუქტურული ცვლილებებიც მოყვა. შეიცვალა გენდერული თანასწორობის საბჭოს შემადგენლობაც, კიდევ ველოდებით ცვლილებებს ამ მიმართულებით და ამის შესახებ ქალბატონი გუგული ისაუბრებს.

გუგული მალრამე - მოგესალმებით. დიდი მადლობა მოწვევისა და ინტერესისთვის. საზოგადოება არ განვითარდება, თუ ქალები და მამაკაცები მეტნაკლებად თანაბრად არ იქნებიან წარმოდგენილები ცხოვრების ყველა სფეროში და მით უმეტეს პოლიტიკაში, იმიტომ რომ პოლიტიკა არის გადაწყვეტილების მიღება. გადაწყვეტილება კი ისეთი უნდა იყოს, როგორც სჭირდებათ ქალებსაც და კაცებსაც. მიუხედავად იმისა, რომ კაცებმაც შეიძლება მიიღონ ისეთი გადაწყვეტილება, რომელიც ქალების ცხოვრებასაც გააუმჯობესებს, ქალის და მამაკაცის ხედვა მაინც განსხვავებულია და გადაწყვეტილება მაშინ არის სრულყოფილი, როდესაც ეს ორი ხედვა შეჯერებულია. ქალთა გენდერული თანასწორობის თვალსაზრისით ძალიან ბევრ საქმეს აკეთებენ არასამთავრობო ორგანიზაციები, მაგრამ ეტობა, თუ პოლიტიკურ დონეზე არ მიიღება გადაწყვეტილებები, რომლებიც ხელს უწყობს გენდერულ თანასწორობას, ძალიან შორი გზაა ხოლმე გასავლელი. პოლიტიკური გადაწყვეტილება ხელს უწყობს ამ პროცესების დაჩქარებას. სხვათა შორის, 1997 წელს ერთ-ერთ ქართულ-ამერიკულ ჟურნალში ვწერდი, რომ არანაირი კვოტირება არ იყო საჭირო და როდესაც ქალები მოვიდოდნენ ბიზნესში და ფეხზე დადებოდნენ, მათ დასჭირდებოდათ საკუთარი ბიზნესის ლობირება და ბუნებრივად მოვიდოდნენ პოლიტიკაში, მაგრამ სიტუაციამ აჩვენა, რომ არც ბიზნესი განვითარდა ისე და ქალებიც ზიგზაგებით, ხან 10, ხან 12%-ით მოდიან პოლიტიკაში.

საკითხი ამგვარადაც ისმება, ბევრი კითხულობს, რას შეცვლის ქალების მოსვლა პოლიტიკაში. რა შეიცვლება ამით? არის კანონები, რომლებიც რაოდენობრივად ცვლის

სიტუაციას და არის ისეთები, რომლებიც თვისობრივად ცვლიან. მაგრამ როდესაც რაოდენობა იცვლება, რაღაც დონეზე რომ მივა რაოდენობა, თვისობრივი ცვლილებაც ხდება. ამას სოციოლოგიაში უწოდებენ კრიტიკული მასის თეორიას. რაღაც რაოდენობას რომ მიაღწევს, ჯგუფში იცვლება სიტუაცია. ვთქვათ, პოლიტიკაში ქალები არიან უმცირესობაში. ძალიან საინტერესოა, რომ ხშირად, სადაც ქალები უმცირესობაში არიან, იძულებულები და ვალდებულები არიან, რომ იგივე სტანდარტებით და ქცევის ნორმებით იმოქმედონ, რაც არის გაბატონებული საზოგადოებაში. საზოგადოება კი მასკულინურია. ამიტომ ხშირად ვხედავთ, რომ ქალები იძულებულები არიან ისე იაზროვნონ, ისეთი აზრები გამოთქვან, რაც მისაღები იქნება მასკულინური საზოგადოებისათვის. ამიტომ ხშირად ვამბობ ხოლმე, როდესაც ერთი ქალი მოდის პოლიტიკაში, ის ქალი იცვლება და როცა ბევრნი მოდიან, პოლიტიკა. იმიტომ რომ ისინი უკვე უმცირესობა კი აღარ არიან, და საერთო ნორმებს კი არ ემორჩილებიან, მას უკვე ეძლევა შესაძლებლობა, თავისი ნორმები, თამაშის წესები შემოიტანოს.

ქალი უფრო დიპლომატიურია, უფრო დინამიურია, მოლაპარაკების უნარი აქვს. ამასწინათ ერთ-ერთ შეხვედრაზე ერთმა უცხოელმა თქვა, რომ ქალებიც არიან, რომლებიც ომს მოითხოვენ, მაგრამ აქ ერთეულებზე კი არ არის ლაპარაკი, არამედ სტატისტიკურ ერთიანობაზე. პასუხისმგებლობაც ოჯახზე, შვილებზე ქალს უფრო მეტი აქვს. გაგახსენებთ 90-იან წლებს, როდესაც ქალმა აიღო საკუთარ თავზე ოჯახის უზრუნველყოფა. ეს ყველაფერი ქალებს გადმოაქვთ პოლიტიკაშიც. ქალები ბევრნი უნდა იყვნენ წარმოდგენილნი პოლიტიკაში, რომ თავიანთი სიტყვის თქმა შეეძლოთ. პოლიტიკურ გადაწყვეტილებებზეა დამოკიდებული, როგორი იქნება ქვეყანაში ჯანდაცვაც, ეკონომიკაც, განათლებაც. აქედან გამომდინარეა სწორედ საჭირო, ქალები იყვნენ პოლიტიკაში წარმოდგენილები. არის ასპექტები, რაც შეიძლება ქალმა უკეთ დაინახოს. ცნობილია, რომ მამაკაცს უფრო გლობალური ხედვა აქვს, ქალს უფრო დეტალების. ამ დეტალებში არის რაღაც ისეთი, რაც მეორე ადამიანის მდგომარეობას გაგაგებინებს.

ეს შესავალი იმიტომ გავაკეთე, რომ პოლიტიკაში ქალთა მონაწილეობა არ არის მხოლოდ დემოკრატიისთვის. დემოკრატიის საბოლოო მიზანი ის არის, რომ ადამიანმა კარგად იცხოვროს. დემოკრატია არის თითოეული ადამიანის კეთილდღეობაზე ორიენტირებული სახელმწიფო პოლიტიკური წყობა. მე ასე ვხედავ, იმიტომ რომ მართლაც ადამიანებისთვის საუკეთესო პირობები არის იქ, სადაც არის დემოკრატია. ეს პარალელური პროცესებია და უერთმანეთოდ არ არის. რაც უფრო მეტი ქალი იქნება წარმოდგენილი პოლიტიკაში, მით უფრო მეტი ალბათობაა იმისა, რომ დემოკრატიულია ქვეყანა. ეს ყველაფერი საზოგადოებამ უნდა გააცნობიეროს და საზოგადოების მოთხოვნაც უნდა იყოს ქალების პოლიტიკაში მონაწილეობა. მეც ამიტომ მოვედი პოლიტიკაში, მიუხედავად იმისა, რომ ძალიან მიყვარს ჩემი პროფესია. მაგრამ დავინახე, რომ ჰკვიანურ რაღაცას ამბობ, გისმენენ, მაგრამ მაინც არაფერი კეთდება, იმიტომ რომ თავად არა გაქვს იმის შესაძლებლობა, რომ ეს აისახოს იმ გადაწყვეტილებაში, რომელიც ქვეყანას წაადგება და სჭირდება. ერთ-ერთი მთავარი მოტივაცია და ჩემი აზრით ადამიანების უმრავლესობის მოტივაცია ის არის, რომ გინდა შენი აზრები აისახოს იმ გადაწყვეტილებებში, რომელიც შემდეგ ცხოვრებაში განხორციელდება.

2004 წელს საქართველოს პარლამენტში პირველად შეიქმნა ინსტიტუციური მექანიზმი, გენდერული თანასწორობის საბჭო, რომლის ფუნქციაც სწორედ ის იყო, რომ ხელი შეეწყოს ქალების პოლიტიკაში მონაწილეობისათვის. მანამდეც ხორციელდებოდა ცალკეული პროექტები, ეს ცარიელ ნიადაგზე არ წარმოშობილა. მაგრამ გულწრფელად ვთქვათ, რომ ეს არ

ყოფილა ჩვენი დამსახურება. და საერთოდ, ბევრი წინსვლა, რაც გენდერის სფეროში ჩვენს საზოგადოებაშია, ძირითადად საერთაშორისო ორგანიზაციების დამსახურებაა. მაგრამ კარგია, რომ მათ მოთხოვნას ქართულმა საზოგადოებამ ფეხი აუბა და ის უკვე არის იმ დონეზე, რომ თვითონაც შეუძლია ამ მიმართულებით საქმიანობის გაგრძელება.

როდესაც პირველად ვთქვი პარლამენტში რაღაც ჯგუფის შექმნის შესახებ, რადგან ევროსტრუქტურებიც გვთხოვდა კანონის გენდერულ ექსპერტიზას, შორს დაიჭირეს თავი, მაგრამ როდესაც გამოჩნდა “სიდა”, რომელმაც თქვა, რომ დააფინანსებდა პროექტს, პარლამენტიც გაიხსნა ამის მიმართ და შეიქმნა გენდერული თანასწორობის საბჭო. მის პირველ შემადგენლობაში იყვნენ პარლამენტის წევრები და ამ საკითხებზე მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციები. ოღონდ მათ თავად წარმოადგინეს თავიანთი წარმომადგენლები. სულ 200-მდე ქალთა არასამთავრობო ორგანიზაციაა. მათგან 50-მდეა აქტიური, და მათ წარმოადგინეს თავიანთი წარმომადგენლები. ოთხი წლის განმავლობაში მიმდინარეობდა ამ ტიპის მუშაობა და ერთ-ერთი პირველი სერიოზული გამარჯვება იყო ოჯახური ძალადობის კანონი, რომელიც სწორედ გენდერული თანასწორობის საბჭოს ინიციატივით იქნა მიღებული. ალბათ გახსოვთ, იქ საკმაოდ რთული პერიპეტეიები იყო. შემდეგ გაკეთდა გენდერული თანასწორობის კონცეფცია. 2008-12 წლებში წინგადადგმული ნაბიჯი იყო გენდერული თანასწორობის კანონი. მაგრამ მას სჭირდება სამოქმედო გეგმა და აქ ცოტა გაგვიჭირდა, მას უკვე აღმასრულებელი ხელისუფლება ამტკიცებს და ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ, უკვე ფინანსებთან არის დაკავშირებული.

ახლანდელი გენდერული თანასწორობის საბჭო უფრო მიმართულია მნიშვნელოვანი ცვლილებისკენ, კვოტირებისკენ, რომელსაც ჰყავს თავისი მოწინააღმდეგეები არა მარტო მამაკაცი, არამედ ქალი პარლამენტარების სახითაც. მაგრამ ერთი კანონი უკვე შევიტანეთ, რომლის მიხედვითაც, როცა პროპორციული სიიდან ქალი სადმე გადადის, სიიდან პარლამენტში ისევ ქალი უნდა შევიდეს, რომ პარლამენტში ქალთა ბალანსი არ დაირღვეს. ამას ალბათ გავიტანთ. რაც შეეხება კვოტირებას, ვცდილობთ, ადგილობრივი არჩევნების დონეზე გავიტანოთ იგი. პარლამენტში რომ მოხვდეს, ქალი უკვე რაღაცით უნდა იყოს გამოჩენილი საზოგადოებაში. თუმცა ყოველთვის ვამბობ ხოლმე, რომ ვნახოთ და შევადაროთ ათი ქალი და 140 კაცი პარლამენტარის ეფექტურობა, მაგრამ რას ვიზამთ, არის განსხვავებული აზრები. ვფიქრობ, ამ საკითხს გავიტანთ. ადგილობრივ დონეზე პრობლემები, ჩემი აზრით ქალის გადასაწყვეტი პრობლემებია.

გენდერული თანასწორობის საბჭოს ფუნქციებია კანონების მონიტორინგი, ახალი კანონები, “1325“-ის და გენდერული თანასწორობის სამოქმედო გეგმის კოორდინაცია და მონიტორინგი, ისეთი საკანონმდებლო ინიციატივების განხორციელება, რომელიც ხელს შეუწყობს გენდერული თანასწორობის განვითარებას საზოგადოების ყველა სფეროში, ასევე მენტალობის გახსნას იმ დონეზე, რომ ქალი და მამაკაცი თანაბრად მონაწილეობდეს პოლიტიკაში.

ეკა ალდგომელაშვილი - ახლა თამარ გურჩიანს მოვუსმინოთ. მისი მოხსენება შეეხება არა მარტო იმ სამართლებრივ გარემოს, რომელიც არსებობს საქართველოში, არამედ იმ რეალობასაც შეგვახსენებს, რომლისთვისაც უნდა იწერებოდეს კანონები.

თამარ გურჩიანი - დიდი მადლობა ამ შესავლისთვის. ქალბატონმა გუგულიმ უკვე ახსენა ბევრი ის საკითხი, რასაც შევეხები. მე ვისაუბრებ ხუთ ძირითად საკითხზე: რამდენად საკმარისია სრულყოფილი სამართლებრივი ჩარჩოს არსებობა, ქალების საკითხი ყოველთვის არის სახელმწიფოს პასუხისმგებლობა, იმიტომ რომ ამაზეც მუდმივად არის ჩვენს საზოგადოებაში დისკუსია, ქალების საკითხი არის ადამიანის უფლებათა პერსპექტივიდან განსახილველი საკითხი და არა სოციალური დაცვის საკითხი, როგორი პრაქტიკაც არის დღემდე საქართველოში დამკვიდრებული, სრულყოფილი კანონის არსებობა არათუ არ არის საკმარისი, არამედ ჩვენი პირადი და ინდივიდუალური პასუხისმგებლობა თანასწორობის თემა. მეხუთე საკითხია რეკომენდაციები. ეს ჩემი პირადი შეფასებებია, შევეცდები კრიტიკულად შევაფასო არსებული მდგომარეობა და გაგიზიაროთ ჩემიხედვა, თუ სად ვხედავ გამოსავალს.

შარშან ზაფხულში ტრენინგს ვუტარებდი პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენლებს და გავიცანი ხუთი თვის ფეხმძიმე ახალგაზრდა ქალი. მან მიაჩნო, მისმა მეზობელმა მასთან გამართულ წვეულებაზე როგორ ცემა საკუთარი მეუღლე და როგორ არავინ გამოიძახა პოლიცია, ვიდრე არ დარწმუნდებოდნენ, რომ ქალის სიცოცხლე რეალური საფრთხის ქვეშ იდგა. მან ასევე მითხრა, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ნაცემ ქალბატონს ცხადად აღენიშნებოდა ფიზიკური ძალადობის ნიშნები, როგორ მოახერხა ის, რომ თავისი მეუღლე სამართლებრივი პასუხისმგებლობისთვის აერიდებინა, მეტიც, მან ამის შემდეგ განაგრძო თანაცხოვრება მეუღლესთან. ქალბატონმა საუბრისას აღნიშნა, რომ საუბარი არ იყო თბილისზე. ჩემი აზრით, მნიშვნელოვანი საკითხი უნდა იყოს, რომ როდესაც ვაფასებთ ქალთა უფლებების მდგომარეობას, აუცილებლად უნდა გავცდეთ თბილისს. მან ასევე მითხრა, რომ მის რაიონში რომ იცოდნენ, რომ ის თბილისშია ჩამოსული და სასტუმროში ცხოვრობს, მის რეპუტაციას აუცილებლად მიადგებოდა ჩრდილი.

ჩემი ამოცანაა სამართლებრივ ჩარჩოზე საუბარი, მაგრამ მაგალითი, რომელიც მოვიტანე, კარგი ილუსტრაციაა იმისი, თუ როგორ არ არის სრულყოფილი სამართლებრივი ჩარჩო. იმიტომ რომ ჩვენ გვაქვს მშვენიერი კანონმდებლობა ოჯახში ძალადობის აღკვეთის შესახებ, გვაქვს კანონი გენდერული თანასწორობის შესახებ, მაგრამ საქმე მხოლოდ კანონმდებლობაში არ არის. პრობლემა იმაში მდგომარეობს, რომ სახელმწიფოს პოლიტიკა ყველა დაუცველ ჯგუფთან მიმართებაში ყოველთვის იყო ფასადურობა, პოკენიზმი. არ ვიცი, ამის შემდეგაც ასე გაგრძელდება თუ არა. პოკენიზმი არის პოლიტიკა, რომლის მიხედვითაც სახელმწიფო ახდენს უმცირესობების თუ სხვა დაუცველი ჯგუფების ცალკეული წევრების ინტეგრაციას, თუმცა ეს როგორ შეიძლება მოხდეს, გაუგებარია. მაგრამ დისკრიმინაციის გადასაფარად წარმოჩინდება ზოგიერთი მათგანი. მაგალითად, ერთი ქალი მინისტრი რომ დავენიშნოთ მინისტრთა კაბინეტში, და ამით მათი წარმომადგენლობა სურათის თვალსაზრისით უზრუნველყოფთ და ამ შესტით განვაცხადოთ, რომ ქალები მნიშვნელოვანი პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მონაწილეობენ.

საქართველოში ასევე მიღებული პრაქტიკაა მსხვერპლის დადანაშაულება, მით უმეტეს, თუ ის ქალია. ისტორიამ, რომელიც მოგიყვით, ბევრს შეიძლება უბიძგოს კითხვების დასმისკენ, თუ რატომ არ იჩივლა, რატომ არ იბრძოლა. ბევრი დადანაშაულებს მას და იტყვის, რომ ეს მისი პასუხისმგებლობაა, სახელმწიფო ხომ არ ჩაერევა ჩვენი ცხოვრების ყველა ასპექტში. მაგრამ ჩემი აზრით ეს კითხვები არ იქნებოდა ლეგიტიმური, რადგან ქალების წინააღმდეგ საუკუნეების განმავლობაში ჩამოყალიბებული დისკრიმინაციული პრაქტიკა და

ნეგატიური სოციალური სტერეოტიპები არ არის ის, რასაც ინდივიდუალური ბრძოლა რეალურად შეეწინააღმდეგება. აქ აუცილებელია სახელმწიფოს მონაწილეობა, ურომლისოდაც ამ პრაქტიკას ვერავინ აღმოფხვრის. მაგალითად, ავღანეთში, მოგეხსენებათ, ყოფილა შემთხვევები, როდესაც გოგონებს იძულებით აქორწინებენ, ზოგიერთ მათგანს თვითმკვლელობის მიზნით თავი დაუწვავს, მაგრამ გადარჩენის შემთხვევაში ისინი ისევ იმ ქმრებთან დაბრუნებულან, რომლებმაც ამ მდგომარეობამდე მიიყვანეს. რატომ? იმიტომ რომ არ არსებობს სახელმწიფო, რომელიც მათ შეიფარებდა და მეორეხარისხოვან ადამიანებად არ მიიჩნევდა. როდესაც ვსაუბრობთ დისკრიმინაციასა და უთანასწორობაზე, რა თქმა უნდა ვსაუბრობთ იმაზეც, რომ ქალი განიხილება როგორც მეორეხარისხოვანი მოქალაქე. შეიძლება არ იყოს კორექტული ავღანეთის მაგალითის ამგვარად მოშველიება, მაგრამ მინდოდა ექსტრემალური მაგალითი მომეყვანა იმის საჩვენებლად, თუ როგორ არ შეიძლება მსხვერპლის დადანაშაულება.

პრობლემა ისიც, რომ ქალი განიხილება, როგორც სოციალური დაცვის ობიექტი, ისევე როგორც შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირები, როგორც ბავშვები, და არა ადამიანის უფლებების სუბიექტი. მოგეხსენებათ, როდესაც ქველმოქმედების ობიექტი ხარ, სახელმწიფოს კეთილ ნებაზეა დამოკიდებული, აღიარებული იქნები თუ არა. ასევე, როდესაც ქველმოქმედების ობიექტი ხარ, შენი ინტერესების დაცვა ყოველთვის იმაზე იქნება დამოკიდებული, თუ რამდენად აქვს ფინანსური სახსრები სახელმწიფოს. ჩემი აზრით ესეც არის დისკრიმინაციის პრაქტიკის გაგრძელება. იმიტომ რომ მნიშვნელოვანია ქალის უფლებების სუბიექტად აღიარება და თუკი გაგრძელდება ის პრაქტიკა, რომ ის არის ამ უფლებების ობიექტი, ვერასოდეს მივაღწევთ თანასწორუფლებიანობას. შეიძლება ძალიან ზოგადად ჟღერდეს ეს მსჯელობა, მაგრამ თუ დრო მექნება, გზადაგზა ავხსნი, რასაც ვგულისხმობ.

სად ვხედავ საკუთარ პასუხისმგებლობას, როგორც იურისტი. მე მხოლოდ სამართლებრივ საკითხებზე უნდა ვსაუბრობდე, მაგრამ როგორც გითხარით, ეს არ არის გამოსავალი. ჩვენ ვხედავთ როგორი დაუნდობელია სარეკლამო ინდუსტრია ქალების მიმართ. რეკლამაში ქალი ყოველთვის არის მრეცხავი, დამლაგებელი, დედა, სექსუალური მოხმარების ობიექტი - ყველაფერი, გარდა ძლიერი ქალისა, რომელიც გავლენას ახდენს ჩვენი საზოგადოების ეკონომიკურ, პოლიტიკურ, კულტურულ ცხოვრებაზე. მხოლოდ გადაცემა “ქალური ლოგიკა” საკმარისი იქნებოდა იმის დასასაბუთებლად, რომ მედიას შეუძლია არა მხოლოდ გააღრმავოს ნეგატიური სტერეოტიპები, არამედ შექმნას კიდევაც. ასევე დიდ როლს თამაშობს ეკლესია უთანასწორობის გაღრმავებასა და ალეგორიამაციაში. მაგალითად, საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის საშობაო ეპისტოლე ამბობდა, რომ ადამიანის თანასწორობის იდეას საერთაშორისო საზოგადოება მხოლოდ მეოცე საუკუნეში მიუახლოვდა, ქრისტიანული რელიგია კი მას ოცი საუკუნის განმავლობაში ქადაგებდა, რაც აბსოლუტურად სწორია, მაგრამ ასევე საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქს ეკუთვნის კონტრავერსიული სიტყვები ქალების მიერ კაცებისთვის ფეხების დაბანასთან დაკავშირებით, რაც იმაზე მეტყველებს, რომ როგორც ეკლესიას, ისე სახელმწიფოს არა აქვს გააზრებული საკუთარი როლი და პირმოთხოვნის რეჟიმში იმყოფება.

მინდოდა მესაუბრა და მოტანილი მქონდა ელენორ რუზველტის ციტატა, თუმცა ძალიან გრძელია და რადგან დრო აღარ მაქვს, არ წავიკითხავ. პრაქტიკულად ამ ადამიანმა შექმნა ადამიანის უფლებები, იმიტომ რომ შეიმუშავა ადამიანის უფლებათა საყოველთაო

დეკლარაცია. ის ამბობდა, რომ ადამიანის უფლებები იწყება ჩვენს სახლში, ჩვენს უბანში, ჩვენს ქუჩაზე. თუ აქ არ დავიწყებთ ადამიანის უფლებები, გავლენას ვერ მოვახდენთ სახელმწიფოს პოლიტიკაზე და მსოფლიოზე.

და ბოლოს - სამართლებრივი ჩარჩო. საქართველოს ყველა ძირითადი საერთაშორისო ადამიანის უფლებათა ინსტრუმენტი მიღებული, რატიფიცირებული აქვს. ყველა ძირითადი საერთაშორისო ვალდებულება აღებული აქვს, რაც კი შეიძლება არსებობდეს, მათ შორის ქალის დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ კონვენცია. თავისთავად, რატიფიკაცია ცუდი არ არის. საქართველოს ასევე რომ ჰქონდეს რატიფიცირებული შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა უფლებების შესახებ კონვენცია, ადვოკატების ძალიან კარგი ინსტრუმენტი იქნებოდა ჩვენთვის, მაგრამ როგორც წესი, რატიფიკაცია თავის ტკივილია ხოლმე და მეტი არაფერი. ქალბატონმა გუგულიმაც ახსენა ფრაზა “ევროპა გვთხოვს”. თუნდაც მუსლიმი მესხების რეპატრაციის საკითხი ავიღოთ. ეს საკითხი განიხილება, როგორც ვალდებულება, რომელიც რაღაცის გამო ავიღეთ საკუთარ თავზე, მაგრამ ამ პრობლემის სიღრმეს სამწუხაროდ ვერასოდეს მივუახლოვდით. რატიფიკაცია ყოველთვის ისე ხდებოდა, თითქოს კლუბის წევრობა გვინდოდა და სინამდვილეში ბოლომდე არ ვიაზრებდით. ქალის დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ კონვენციაზე ამერიკას, მაგალითად, ხელი მოწერილი არა აქვს. მე არ ვცდილობ, რომ ეს დადებით ფაქტად წარმოვაჩინო, მაგრამ ამერიკა იტყოდა, რომ დაცვის უფრო მაღალი სტანდარტი აქვს დაწესებული და ამიტომ არ სჭირდება ეს კონვენცია, მაგრამ საქართველო ამას ვერ იტყვის. აქ შეიძლება უკუპროცესი იყოს.

შევეცდები შევაჯამო ის, რაზეც ვისაუბრე და ვთქვა, რაში ვხედავ გამოსავალს. სამწუხაროდ ვერც საერთაშორისო კონვენციების რატიფიცირებაში ვხედავ გამოსავალს. თუმცა ეს არ მიმაჩნია უარყოფით მოვლენად. პირიქით, შეგვიძლია ეს ჩვენს სასარგებლოდ გამოვიყენოთ. ასევე არ მიმაჩნია, რომ საქართველოს კანონმდებლობა იმდენად მძიმე მდგომარეობაშია, რომ აუცილებელი შევლა სჭირდება. ეს საკითხები გაცილებით უფრო დაბალ სიღრმეებში უნდა გადაწყდეს. როდესაც ვთქვი, რომ კრიტიკული ვიქნებოდი, პირველ რიგში ვიგულისხმე საკუთარი თავი, არა როგორც ინდივიდი, რომელსაც რაღაც პასუხისმგებლობა მაქვს ამ სფეროში, არამედ როგორც ადამიანი, რომელიც ვმუშაობდი არასამთავრობო ორგანიზაციებში. ახლახან გამოქვეყნდა ერთი ძალიან საინტერესო კვლევა, სადაც მოლდოვაში, უკრაინასა და საქართველოში არასამთავრობო ორგანიზაციების საქმიანობა მიმოხილული და “ენჯეოკრატია” უწოდებს. აღწერილია არასამთავრობო ორგანიზაციების გავლენა დონორებზე და ნათქვამია, რომ არ აქვთ კავშირი მოსახლეობასთან. ვფიქრობ, უნდა მოვახერხოთ, რომ ახალი სამოქალაქო ხმები დაიბადოს ჩვენს საზოგადოებაში, თორემ მოძველებული სკოლის წარმომადგენლების, ძველი ან მოქმედი ორგანიზაციების საქმიანობა, რომლებიც ძალიან მნიშვნელოვან საქმეს აკეთებდნენ, როგორც ჩანს საკმარისი არ არის. იმიტომ რომ საქართველოში ან ნელა მივდივართ პროგრესისკენ ან საერთოდ არ ვპროგრესირებთ.

ასევე მნიშვნელოვანია ის, რომ ფემინისტურ ორგანიზაციებს თვითონ არ რცხვენოდეთ, რომ ფემინისტები არიან. სამწუხაროდ ამასაც ვხედავთ. გარდა ამისა გჭკირდება ბევრი მამაკაცი ამ საქმიანობაში. მაგალითად ამერიკაში რასობრივ ინტეგრაციაზე მომუშავე ერთ-ერთი უძველესი ორგანიზაცია იყენებდა ასეთ მეთოდს, თეთრკანიან იურისტებს ქირაობდა ხოლმე. ჩემი აზრით ეს მეთოდი ძალიან კარგად ამართლებდა. მამაკაცები თუ არ ჩაერთნენ ამ

საკითხში, და სიტყვა “ფემინისტის” მიმართ ჩვენი დამოკიდებულება თუ არ შეიცვალა, წინ ძალიან ნელა წავიწევით.

ეკა აღდგომელაშვილი - ახლა უკვე თამარ ბაგრატიას მოვუსმინოთ. ის წარმოგვიდგენს კვლევას, რომელიც ჩაატარა და რომელშიც შედის როგორც შიდაპარტიული პოლიტიკა, ისე ზოგადად სტატისტიკური მაჩვენებლები. იმედს ვიტოვებ, რომ მოვასწრებთ იმაზე საუბარსაც, თუ რითი შეიძლება აიხსნას თუნდაც ის მცირეოდენი პროგრესი, რომელზეც დისკუსიის დასაწყისში ვისაუბრე, იმიტომ რომ არც მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო ცვლილებები მომხდარა, კვოტირებასთან დაკავშირებული წინადადებაც ჩააგდო წინა პარლამენტმა განხილვისას. ამ ყველაფერზე და ელექტორატის ქცევებზეც თუ გვეტყვით ორიოდ სიტყვას, კარგი იქნება.

თამარ ბაგრატია - მოგესალმებით. დღეს იქნება არა კვლევის ფართომასშტაბიანი პრეზენტაცია, არამედ იქნება გაგრძელება მოხსენების, რომელიც სულ რამდენიმე კვირის წინ მქონდა საერთაშორისო კონფერენციაზე, რომელსაც ჰოლანდიის მულტიპარტიული ინსტიტუტი და საარჩევნო სისტემების საერთაშორისო ფონდი ატარებდა.

ძალიან მარტივად დაიბადა იდეა, როგორ დაკავშირებულიყო პიკასო გენდერულ თანასწორობას. იანვარში ვიმყოფებოდი ქალი მერების მსოფლიო ფორუმზე პარიზში. სამწუხაროდ ჩვენ ქალი მერი არ გვყოლია. იქ იმყოფებოდა ინდოეთის პარლამენტის წევრი ერთი ქალბატონი, ვიმეორებ, ბევრი წაგვიკითხავს იმის შესახებ, თუ რა სტრატეგიები და ტაქტიკა გვჭირდება ქალთა პოლიტიკაში დაწინაურებისთვის, მაგრამ ამ ქალბატონს ვთხოვე, ეთქვა, როგორ მოახერხეს ადგილობრივ თვითმმართველობაში ჰყოლოდათ ამდენი ქალი და ასევე მიეღწიათ კვოტებისთვის პარლამენტში. და ასევე ჰყავდათ ქალი პრეზიდენტი. ამ ქალბატონმა მიპასუხა, ხომ მოგეხსენებათ პიკასოს გამოთქმა, “მომეცით ცარიელი მუზეუმი და მას გავავსებ შედეგებით”, მამაკაცებს ვუთხარით, მოეცათ ჩვენთვის კვოტები და პოლიტიკას გავავსებდით ქალებით. მისი თქმით, ამ გამონათქვამით მათ დაამსხვრიეს ის სტერეოტიპი, რომ არ არიან ღირსეული ქალები პოლიტიკაში მოსასვლელად. სხვათა შორის ძალიან საინტერესო წიგნი გამოვიდა ამასწინათ პიკასოზე - რვა ქალი პიკასოს შესახებ. ეს არის ამ ქალბატონების მონოლოგები, რას ფიქრობენ პიკასოზე. ეს არის პიკასოს ქანდაკება, რომელსაც ჰქვია ქალი.

მოგახსენებთ საქართველოს პარლამენტის 2012 წლის პირველი ოქტომბრის არჩევნების შედეგებზე, თუ როგორი იყო ელექტორატის გენდერული შემადგენლობა. გავიმეორებ, სამწუხაროდ არ გაგვაჩნია ოფიციალური ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რამდენი ქალი ამომრჩეველი გვყავს. არც ის ვიცით, როგორია ქალთა აქტივობა არჩევნებში. კვლევა ეყრდნობა სტატისტიკის დეპარტამენტის მონაცემებს სქესობრივ-ასაკობრივ სტრუქტურაზე, რომელსაც რა თქმა უნდა, მცირეოდენი ცდომილებები აქვს. ამის მიხედვით ელექტორატის გენდერულ შემადგენლობაში ქალები უნდა შეადგენდნენ 53,7%-ს, თუმცა ეს არ არის ზუსტი ინფორმაცია.

ქალები კანდიდატთა შორის. ამ სურათს ჰქვია “სამი ქალი”. ნახეთ, როგორ ხედავს პიკასო ქალებს. მაჟორიტარებში ქალები შეადგენდნენ კანდიდატების საერთო რაოდენობის 14%-ს, პროპორციულ სიებში - 32%-ს. ანუ ყველა საარჩევნო სუბიექტის მთლიან სიაში ქალები წარმოადგენდნენ 32%-ს. მაჟორიტარული და პროპორციული კანდიდატების საერთო ჯამიდან ქალები კანდიდატების 28,7%-ს შეადგენდნენ.

ქალები ცენტრალურ საარჩევნო კომისიაში წარდგენილ პარტიულ სიებში. აქ წარმოდგენილია ყველა საარჩევნო სუბიექტი პირველიდან 50-ის ჩათვლით. თქვენ ნახავთ, რომ რაც უფრო მივდივართ არამოწინავე ადგილებისკენ, სადაც არა მარტო ქალთა, არამედ ზოგადად სადეპუტატო მანდატის შანსი მცირდება, ქალთა რაოდენობა მატულობს.

როგორ წარმოადგინეს საარჩევნო სუბიექტებმა მაჟორიტარი ქალი კანდიდატები. ყველაზე მეტი მაჟორიტარი ქალი კანდიდატი ჰყავდა “გიორგი თარგამაძე - ქრისტიანულ-დემოკრატიულ გაერთიანებას”. სხვათა შორის ამ პარტიამ შიდაპარტიული გენდერული კვოტა და კანონის, პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ, ნორმა დაიცვა. მეორე ადგილზე იყო “სამართლიანი საქართველოსათვის”. შემდეგ მოდის “კახა კუკავა - თავისუფალი საქართველო”. შემდეგ - “ბიძინა ივანიშვილი - ქართული ოცნება”.

ესეც არის პიკასოს სურათი. მას ჰქვია “ქალი სავარძელში”. რა დინამიკა მივიღეთ. წარმოდგენილი მაქვს შედეგები, რომელიც დადგა საარჩევნო ოქმის მიხედვით და არ არის შემდგომი ცვლილებები. საარჩევნო ოქმის შედეგების მიხედვით ქალებმა შეადგინეს 12%. მას შემდეგ რაც ორი ქალი დაინიშნა მინისტრად, ხოლო სამი მაჟორიტარული ოლქის მანდატი ჯერ კიდევ თავისუფალია, ქალები დაახლოებით 10,8%-ს შეადგენენ. 12% ორჯერ აღემატება 2008 წლის არჩევნების შედეგებს, თუმცა დიდად არ განსხვავდება 2004 წლის შედეგისგან. მართალია, მაშინ სადეპუტატო მანდატების სხვა რაოდენობა გვქონდა, პროპორციული საარჩევნო სისტემით გაცილებით მეტი მანდატი იყო წარმოდგენილი, რაც ქალებისთვის სენსიტიურია. მიუხედავად ამისა, 12%-ც შეგვიძლია მნიშვნელოვან პროგრესად მოვიაზროთ. 2012 წლის არჩევნების შემდეგ საქართველომაც ეროვნული დონის საკანონმდებლო ორგანოში ქალთა მონაწილეობის კუთხით 132-ე ადგილიდან 105-ე ადგილზე გადაინაცვლა.

ქალები საარჩევნო სისტემების მიხედვით. აქაც ხედავთ პიკასოს ნახატს. რა მივიღეთ 2012 წელს - მივიღეთ უპრეცედენტო რაოდენობა ქალი მაჟორიტარი კანდიდატებისა. 11 ქალი აირჩა პროპორციული საარჩევნო სისტემით, 7 - მაჟორიტარულით. ეს ქართული პარლამენტარიზმის ისტორიაში უპრეცედენტო მოვლენაა. სწორედ ეს არის იმის გასაღები, თუ რატომ გაიზარდა ასე ქალთა რაოდენობა, თორემ პროპორციულ სიებში და პარტიების თვალსაზრისით მნიშვნელოვანი პროგრესი ნამდვილად არ გვაქვს.

როგორ გადანაწილდა საარჩევნო სუბიექტებს შორის ქალთა მანდატები, რომლებიც მოხვდნენ საკანონმდებლო ორგანოში. “ქართული ოცნება” – 6 მანდატი მოიპოვა ქალებისთვის პროპორციული საარჩევნო სისტემით, ამდენივე მაჟორიტარული სისტემით. შეგახსენებთ, ეს არის არჩევნების შედეგი და შემდგომი ცვლილებები არ არის ასახული. ქალები შეადგენდნენ “ქართული ოცნების” მიერ მოპოვებული მანდატების 14,1%-ს. “ნაციონალური მოძრაობის” მთლიანი შემადგენლობიდან ქალები 9,2%-ს შეადგენდნენ. “ნაციონალურ მოძრაობასთან” დაკავშირებით უნდა ითქვას, რომ მას წინა, 2008 წლის საპარლამენტო არჩევნებშიც ასეთივე მაჩვენებელი ჰქონდა. 5 პროპორციული სისტემით და ერთი მაჟორიტარული სისტემით არჩეული ქალი ჰყავდა. თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ ამ არჩევნებზე “ნაციონალურმა მოძრაობამ” გაცილებით ნაკლები მანდატი მოიპოვა, მათთვის ქალების ეს რაოდენობაც წინგადადგმული ნაბიჯია. ეს არის ქალთა გამარჯვების კოეფიციენტი.

ამ კვლევაში გამოთვლილია ყველა პარტიული სიის პირველი 50 კანდიდატი. ანუ, თუ ქალი იქნებოდა “ნაციონალური მოძრაობის” პირველ 50 კანდიდატში, მას ჰქონდა პროპორციული საარჩევნო სისტემით გასვლის 55% შანსი, ხოლო თუ იყო ამავე პარტიის მაჟორიტარი, ჰქონდა გამარჯვების 33%-იანი შანსი. “ქართულ ოცნებაში”

მაჟორიტარულისთვისაც და პროპორციულისთვისაც ქალს გამარჯვების 75-75%-იანი შანსი ჰქონდა.

ეს არის ალბათ ყველაზე საინტერესო ცხრილი, რომელი გვიჩვენებს ძალიან მნიშვნელოვან ტენდენციას. ჩვენ ხომ ყოველთვის ვამბობდით, რომ პროპორციული სია ხელს უწყობდა ქალების გამარჯვებას. ამ ცხრილში ნახავთ პარტიების მიერ მოპოვებული ხმების რაოდენობას, მეორე სვეტში - კანდიდატის მიერ მოპოვებული ხმების რაოდენობას, მესამე სვეტში ნახავთ ცდომილებას სუბიექტისა და კანდიდატის მიერ მოპოვებულ ხმებს შორის. ნახავთ, რომ ის ზოგან არის აურყოფითი, ზოგან კი დადებითი. ერთადერთი ელისო ჩაფიძეა, რომელმაც თავის პარტიასთან შედარებით 5%-ით მეტი ხმა მოიპოვა, ხოლო დანარჩენი ცდომილებები მნიშვნელოვან ცდომილებად არ შეიძლება ჩაითვალოს. გამოჩნდა ტენდენცია - თუ პარტია იმარჯვებდა მოცემულ საარჩევნო მაჟორიტარულ ოლქში, ასევე იმარჯვებდა მის მიერ წარდგენილი კანდიდატი, მიუხედავად იმისა, ქალი იყო თუ კაცი. ანუ ის, რომ პარტია ქალ კანდიდატს წარადგენდა, ამას პარტიისთვის დამარცხება არ განუპირობებია. დამარცხებულ კანდიდატებთან მიმართებაშიც ნახავთ, რომ სტატისტიკური ცდომილების ფარგლებში მერყეობს. ეს არ არის ისეთი ცდომილებები, რომ ტენდენცია ვუწოდოთ.

რატომ გაიზარდა ქალთა რაოდენობა - იმიტომ, რომ “ქართულმა ოცნებამ” მიიღო შიდაპარტიული გადაწყვეტილება, წარედგინა ბევრი ქალი მაჟორიტარი. მათ კი გაიმარჯვეს. თუმცა ჩვენ არ ვიცით, ეს ქალები რა პრინციპით იყვნენ წარდგენილნი. წარდგენილები იყვნენ უკვე გარანტირებულ ოლქებში, ან იქნებ იმ ლოგიკით, რომ მაინც მარცხდებოდნენ. ამას პოლიტიკური კონიუნქტურისა და კვლევისთვის აქვს მნიშვნელობა, მაგრამ სამწუხაროდ ეს საკითხები დეტალურად არ ვიცით.

მინდა ვისაუბრო იმ გენდერულ ნორმაზეც, რომელიც შევიდა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ კანონში. ძალიან ბევრი ამბობდა, რომ ეს მნიშვნელოვან შედეგებს მოიტანდა. მე მანამდე ვამბობდი, ქალბატონ მედეა ბადაშვილთან ერთად მათემატიკური მოდელირება გავაკეთეთ 2008 წლის არჩევნებთან მიმართებაში. მოგახსენებთ, რა დადასტურდა. როგორც იცით “ქართულმა ოცნებამაც” და “ნაციონალურმა მოძრაობამაც” იგნორირება გაუკეთა გენდერულ ნორმას პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ კანონში და არ დაიცვა. რა მოხდებოდა, რომ დაეცვა, რა სახელმწიფო დაფინანსებას მიიღებდა დამატებით? “ქართულმა ოცნებამ” და “ნაციონალურმა მოძრაობამ” მიიღეს მილიონ 837 ათასი და მილიონ 738 ათასი. საარჩევნო სუბიექტის ხარჯი “ქართულ ოცნებას” ჰქონდა დაახლოებით 6 მილიონი, ხოლო “ნაციონალურ მოძრაობას” - 18 მილიონი. დამატებითი დაფინანსება გენდერული ნორმის დაცვისთვის, იმ შემთხვევაში თუ ეს სუბიექტები დაიცავდნენ ამ ნორმას და მინიმუმ ორ ქალს განალაგებდნენ ყოველ ათეულში, იქნებოდა 187 ათასი და 173 ათასი. ხოლო გენდერული ნორმის დაცვისთვის მიღებული თანხის წილი მთელ ხარჯებში “ქართული ოცნებისთვის” იქნებოდა 3%, “ნაციონალური მოძრაობისთვის” - 0,9%. რეალურად კი მივიღეთ, რომ პროპორციული სიით გასული ქალები არიან ექვსნი “ქართული ოცნების” შემთხვევაში, ხოლო “ნაციონალური მოძრაობის” შემთხვევაში - 5. ანუ ხარჯებთან მიმართებაში და ფინანსურ ბენეფიტში, რასაც გენდერული ნორმის დაცვისთვის მიიღებდნენ, ამათ შორის ლოგიკა არ არის. 2008 წლის არჩევნების უკანა რიცხვით მოდელირებამაც აჩვენა, რომ პარტიები ამ თანხის სანაცვლოდ, როდესაც ამდენი ხარჯია, ასეთი ტიპის კვოტირებას არ დაეთანხმებოდნენ.

ელექტორატის გენდერული სეგრეგაცია - ყოველთვის გვანტერესებდა ქალებისა და მამაკაცების ელექტორალური ქცევა. ხომ ვამბობთ ხოლმე, რომ ამერიკაში დემოკრატებს ქალები ამარჯვებინებენ. სწორედ ბოლო არჩევნები იყო, სადაც ქალთა ყველაზე დიდი აქტივობა დაფიქსირდა, ასევე ყველაზე დიდი განსხვავება ქალ და მამაკაც მხარდამჭერებს შორის რესპუბლიკურ და დემოკრატიულ პარტიებს შორის. ეს საკმაოდ რთული მონიტორინგის მექანიზმია და საქართველოში ამაში ფული ჯერჯერობით არცერთ საერთაშორისო ორგანიზაციას არ დაუხარჯავს. ერთადერთი საშუალება იყო, აგველო რომელიმე ეგზიტპოლი. ხელმისაწვდომი იყო “მაესტროს” ეგზიტპოლი და ვნახავთ, რა მოხდა ამ ეგზიტპოლის მიხედვით. “ნაციონალური მოძრაობის” ელექტორატს შორის, ადამიანებს შორის, რომლებმაც ამ პარტიას დაუჭირეს მხარი, 5%-თ მეტნი იყვნენ ქალები, “ქართული ოცნების” ელექტორატში კი - 4%-ით. ანუ “ქართული ოცნების” ელექტორატში ჭარბობდნენ მამაკაცები. თუმცა ეს არ არის აბსოლუტური რაოდენობა. აბსოლუტური რაოდენობით ქალი ამომრჩეველი ჭარბობს “ქართული ოცნების” მხარდამჭერებში, მაგრამ შიდა სტრუქტურულად გვაქვს ასეთი განსხვავება ამ ორი პარტიის მხარდამჭერებს შორის. ამას აქვს თავისი საინტერესო ახსნა.

გამოსვლას დავასრულებ, მაგრამ მინდა, რომ დღეს აუცილებლად ვილაპარაკოთ კვოტაზე. ამასწინათ წავიკითხე ერთ-ერთი ცნობილი ბიზნესმენი ქალის აზრი იმის შესახებ, რომ არ მოსწონს კვოტა, მაგრამ მოსწონს ის, რასაც კვოტა აკეთებს. ამიტომ დავეთანხმები ქალბატონ გუგულის, ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებისთვის ყველა ღონე უნდა ვიხმაროთ. თორემ ისეთი ბუტაფორიული ნორმა, როგორც არის პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ კანონში, შედეგს ვერ მოიტანს.

ეკა ადდგომელაშვილი - კვოტირების თემას ჩვენში ძალიან ბევრი მოწინააღმდეგე ჰყავს არა მარტო პარლამენტში და არა მარტო მამაკაცებს შორის. მაგრამ სხვა ქვეყნების გამოცდილება გვაჩვენებს, რამდენად ეფექტურია ეს ზომა და რამდენად წინ წაიწიეს იმ ქვეყნებმა, რომლებმაც მიმართეს ამ დროებით ზომას ქალების პოლიტიკაში მოსვლისთვის ხელშეწყობისთვის. ამ თემაზე თამარ საბედაშვილი გვესაუბრება.

თამარ საბედაშვილი - ხშირად გვესმის არგუმენტები და კვლევებიც მიუთითებს იმაზე, რომ საზოგადოება არ არის მზად აღიქვას ქალი, როგორც პოლიტიკური ლიდერი. ქალის ადგილს პოლიტიკაში ვერ ხედავენ. ეს ბევრი სოციოლოგიური კვლევით დადასტურებული სინამდვილეა. თუმცა სწორედ ამ დამოკიდებულების შეცვლას უწყობენ ხელს ის ქალები და მათი ქცევა, ვინც უკვე არის ჩართული გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. ერთმანეთზე გადაჯაჭვული ის, თუ რა ფიქრობს საზოგადოება და არსებული პრაქტიკა. მაგალითად, ინდოეთის 2012 წლის კვლევებმა, როდესაც მათ კვოტირებით გაზარდეს ქალთა მონაწილეობა განსაკუთრებით თვითმმართველობის დონეზე, გამოაჩინა, რომ მათმა ჩართვამ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, შეცვალა პოლიტიკური ცხოვრება და წარმოდგენა ქალის ლიდერობის თვისებებზე, რაც იყო მანამდე. ანუ მათ თავიანთი ქცევით ახალი მოდელი დაამკვიდრეს.

ქალთა პოლიტიკური მონაწილეობის თვალსაზრისით დღეს მსოფლიოში ვითარება ამგვარია - ქალთა ჩართულობა საკანონმდებლო ორგანოებში დაახლოებით 18-19% -ს უტოლდება. აქ საუბარია ყველა ქვეყანაზე, მათზეც, სადაც არის კვოტირება და მათზეც, სადაც

არ არის. კვოტები საკანონმდებლო დონეზე გვაქვს მსოფლიოს 65 ქვეყანაში. ძალიან საინტერესოა ის სტატისტიკა, რომ ქალების ყველაზე მეტი წარმომადგენლობა ამ ეტაპზე არის პოსტკონფლიქტურ ქვეყანაში - რუანდაში, სადაც ისინი 56%-ს შეადგენენ. იქ თავისი კონტექსტიდან გამომდინარე მოხდა ეს ცვლილება და კვოტამ განაპირობა.

კვოტებზე საუბრისას ყოველთვის არაერთგვაროვანი და ძირითადად ანტაგონისტური დამოკიდებულება შეინიშნება. საუბარია 30%-იან კვოტაზე, რომელიც საერთაშორისო დონეზე პირველად გაჟღერდა 1995 წელს პეკინის მოქმედებათა პლატფორმის ფარგლებში და განზრახვა იყო, რომ 30%-ით უნდა დაწყებულიყო და შემდეგ, 2000 წლისთვის მისულიყო ბალანსამდე, 50%-მდე. მაგრამ ახლა ეს 30%-იც კი ჯერ კიდევ სანატრელია. ძალიან შორს ვართ იმ სასურველი რეალობისგან, სადაც უნდა ვიყოთ.

რატომ არის კვოტა მნიშვნელოვანი, რატომ უნდა იყვნენ ქალები წარმოდგენილნი - ამაზე ბევრი ითქვა. პირველ რიგში იმიტომ რომ ამას მოითხოვს სამართლიანი რეპრეზენტაციის პრინციპი. ჩვენ ყოველთვის ვამბობთ, რომ ქალები არიან მსოფლიოს მოსახლეობის 51%, საქართველოს მოსახლეობის 53%, მაგრამ არ მონაწილეობენ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. ანუ ცხოვრობენ იმ კანონებით, რომელთა შექმნაშიც თავად არ მიუღიათ მონაწილეობა. ეს არის პრობლემა. სამართლიანობასა და თანასწორობაზე ორიენტირებული საზოგადოება გულისხმობს იმას, რომ უმრავლესობა არ იყოს უმცირესობა.

რაც შეეხება იმას, ქალები შეცვლიან თუ არა პოლიტიკას, ეს ძალიან სადავო საკითხია და ამის შესახებ ერთგვაროვანი გადაწყვეტილება არ არსებობს. არის მოსაზრებები, რომ ნამდვილად შეცვლიან და პოლიტიკა გახდება სოციალურად უფრო მგრძობიარე, რასაც ადასტურებს ის კვლევები, სადა ნაჩვენებია ის საკანონმდებლო აქტები, რომლებსაც ქალები ინიცირებენ და ხშირ შემთხვევაში ესენია სოციალურ, ჯანდაცვაზე, განათლებაზე ორიენტირებული და ნაკლებად თავდაცვა-ფისკალურზე და ა.შ. არსებობს სკანდინავიის ქვეყნების ძალიან მდიდარი გამოცდილება, სადაც კვლევებით არის დადასტურებული, რომ ქალებმა პოლიტიკაში მოსვლით პოლიტიკური კულტურა შეცვალეს. შეცვალეს დისკუსიის მანერა, გადაწყვეტილების მიღების პროცესი გახადეს უფრო თანამონაწილეობითი, ნაკლებად აგრესიული, უფრო ინკლუზიური. ეს გამომდინარეობს მათი “ესენშელისტური” არგუმენტით, რომ ისინი განსხვავებულები არიან თუ მათი სოციალური როლებიდან და გამოცდილებიდან, რაც მათ აქვთ, ეს სადავო და სამსჯელო საკითხია. პირადად მე მიმაჩნია, რომ ეს სოციალური როლებიდან გამომდინარეობს.

ასევე ძალიან მნიშვნელოვანია, ქალები ჩართულნი იყვნენ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში იმიტომ, რომ მათ აქვთ თავიანთი ინტერესები და გამოცდილება. არ ვგულისხმობ, რომ ყველა ქალს ერთნაირი ინტერესი და გამოცდილება აქვს, უბრალოდ, ყველა ქალის გამოცდილება გენდერულად მნიშვნელოვანი გამოცდილებაა. ეს არის ძირითადად დისკრიმინაციის გამოცდილება თავისი სქესის გამო, რომელიც შეიძლება ითქვას, რომ უნივერსალურია. ეს ასევე არის დაბალანაზღაურებად შრომაში ყოფნის გამოცდილება, ზრუნვაზე მთავარი პასუხისმგებლის მქონე პირის გამოცდილება ბევრ საზოგადოებაში. ანუ, გენდერული ჭრილი ნამდვილად აქვს ამ გამოცდილებას და ეს გამოცდილება და ინტერესი უნდა იყოს წარმოდგენილი.

საერთაშორისო ნორმებზე ბევრი ითქვა, არის ნამდვილად ძალიან მრავალფეროვანი და კომპლექსური საერთაშორისო ჩარჩო, რაც უზრუნველყოფს ქალთა თანაბარ მონაწილეობას, დაწყებული ადამიანის უფლებების დეკლარაციიდან, დამთავრებული ქალთა კონვენციით და

ზოგადი რეკომენდაციით ნომერი 25-ით, რომელიც განსაზღვრავს კიდევ რას ნიშნავს სპეციალური დროებითი ზომა, რომლის ერთ-ერთი ფორმაა კვოტა და არა ერთადერთი, თუმცადა ყველაზე ეფექტური. ასევე არის ძალიან კარგი და ხელმისაწვდომი მსჯელობა და ანალიზი, არის თუ არა კვოტა დისკრიმინაცია, მათთვის, ვინც ასე ფიქრობს. ეს არის შედეგზე ორიენტირებული თანასწორობის დაპირისპირება ფორმალურ, დე-იურე თანასწორობასთან, რომელიც სისტემურ უთანასწორობას და დისკრიმინაციას ვერ უპირისპირდება, რაც არის ჩვენს საზოგადოებაში ფესვგადგმული.

ეკა აღდგომელაშვილი - გმადლობთ. ახლა უკვე შეგიძლიათ დასვათ კითხვები.

ფიქრია არდია, იურისტი - ქალბატონ გუგულისთან მაქვს შეკითხვა. თქვენ თქვით, რომ 90-იანი წლებიდან აქტიურად ხართ ჩაბმული ამ საკითხებში. ასევე აღნიშნეთ, რომ მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში ამდენი ქალთა ორგანიზაციაა, მათი საქმიანობა მაინც არ არის ეფექტური. ხომ არ ფიქრობთ, რომ ეს ორგანიზაციები ერთი ქოლგის ქვეშ უნდა გაერთიანდნენ პროგრესის მისაღწევად?

გუგული მალრამე - ბევრ ქვეყანაში ქალთა უფლებების განხორციელება დამოკიდებული იყო იმაზე, რომ მათ მოახერხეს ქალთა მოძრაობის შექმნა. იმას, რომ ჩვენთან ეს არ ხერხდება, თავისი მიზეზები აქვს, იმიტომ რომ არასამთავრობო ორგანიზაციები მაინც ორიენტირებულები არიან დონორზე და თავიანთ დღის წესრიგს ვერ სთავაზობენ ხოლმე. თუმცა ქალების სოლიდარობა აუცილებელია, ძნელი მისაღწევი კია. თუ ყველა ორგანიზაციას აქვს ეს გაცნობიერებული, მაშინ შეიძლება მათი განსხვავებულობის მიუხედავად მათი მიზნების შეჯერება. ჯერჯერობით არ არის ურთიერთსოლიდარობა, რაც საფუძველი იქნებოდა საამისოდ.

ლილე ყაზაიშვილი - მაინტერესებს თქვენი აზრი პრეზერვატივებთან დაკავშირებულ კანონთან დაკავშირებით, რომელიც ახლახან მიიღეთ. მე ვფიქრობ, რომ იგი დისკრიმინაციულია ქალების მიმართ, რადგანაც ქალს სიამოვნების მიღებას უკრძალავს. როდესაც ასეთი დამოკიდებულებაა სექსუალურ საკითხებთან დაკავშირებით, რამდენად შეიძლება საუბარი თანასწორობაზე.

გუგული მალრამე - კანონში ასეთი არაფერია. იქ ნათქვამია, რომ ასეთი ტიპის პროდუქცია არ უნდა გაიყიდოს სკოლასთან ახლოს და ისეთ მაღაზიაში, სადაც ბავშვები შედიან, საბავშვო წიგნები და სათამაშოები იყიდება.

ვერა გოგობია, “შენ დემოკრატიისთვის” - ქალბატონმა თამარ გურჩიანმა ძალიან სწორად ახსენა, რომ როდესაც გენდერზე ვლაპარაკობთ, უნდა გავცდეთ თბილისს, იმიტომ რომ ძალიან დიდია სხვაობა თბილისსა და მის მიღმა არსებულ სიტუაციას შორის. ქალბატონ გუგულისთან მექნება კითხვა. რა პოლიტიკით ან სტრატეგიით აღმოჩნდა “ქართული ოცნების” სიაში ამდენი ქალი და არა უფრო მეტი.

გუგული მალრაძე - ადამიანი მეტნაკლებად ცნობადი უნდა ყოფილიყო, ხომ? მართალია, სიაში რამდენიმე უცნობი მამაკაცი იყო, ვთქვათ, ნაციონალური უმცირესობების წარმომადგენელი. ვიღაც რომელიღაც დარგის სპეციალისტი იყო და ამ ნიშნით შეიყვანეს სიაში. მე არ ვამართლებ, რომ ასე უნდა იყოს, მაგრამ იქაც გადაწყვეტილების მიმღებია შვიდი კაცი და ერთი ქალი. ბევრი კრიტერიუმია, რის მიხედვითაც ხდება ადამიანების სიაში შეყვანა.

მაინც მნიშვნელოვანია, პიროვნება საზოგადოებისთვის ცნობილი იყოს. ქალები, რომლებიც აქტიურები არიან თავიანთ სფეროში და ჩანან, მეტი შანსი აქვთ, რომ მოხვდნენ სიაში. ასევე იყო მინისტრების შემთხვევაშიც. როდესაც მსჯელობენ, ოცი კაციდან ნახევარი მაინც ხომ უნდა იცნობდეს? სიის შედგენის დროს ასეთ საკითხებს ითვალისწინებენ. აქ დიდია მედიის დამსახურება, იმიტომ რომ ის ქმნის სახეებს. იმასაც აქვს მნიშვნელობა, შენიანია თუ არა. შეიძლება თავისთავად ძალიან პოპულარული იყოს ადამიანი, მაგრამ არ იზიარებდეს შენს იდეოლოგიას. სანდოობაზეა საუბარი. სიაში რომ შეგყავს ადამიანი, მეტნაკლებად გარანტირებული უნდა იყო, რომ სხვაგან არ გადახტება. თავის დროზე, 2004 წელს რომ შემიყვანეს სიაში, იყო ლაპარაკი, გვეგონა, ბოლომდე სანდო იქნებოდიო.

შორენა ძოწენიძე - ნახსენები იყო სამოქმედო გეგმის დაფინანსების საკითხი და მინდა გავიხსენო, რომ საპარლამენტო საბჭოსთან ერთად შექმნილი იყო სამთავრობო საბჭო, რომლის შესახებაც მერე აღარაფერი გვსმენია.

გუგული მალრაძე - თავიდან მისი ხელმძღვანელი იყო თამარ ბერუჩაშვილი და უფრო მეტი ურთიერთობა და შანსი იყო. მერე იყო კახა ბენდუქიძე. მას საკმაოდ განსხვავებული დამოკიდებულება აქვს ამ თემის მიმართ. ამოაგდეს ყველა ის პუნქტი, რაც თანხებთან იყო დაკავშირებული და დაგვიტოვეს მხოლოდ გენდერული განათლება, რაც მანამდეც უკვე ფეხმოკიდებული იყო. უნივერსიტეტშიც იკითხება კურსები, სამოქალაქო განათლებაშიც შედის. ახლა ვნახოთ, ვცდილობთ მეტი იყოს დაფინანსება. მაგრამ ბიუჯეტი იმის მიხედვით დგება, რა არის უფრო პრიორიტეტული. ძალიან ძნელია მასკულინურ საზოგადოებაში იმის თქმა, რომ ეს საკითხები პრიორიტეტულია. ძალიან დიდი ძალისხმევა გჭირდება იმის დასასაბუთებლად, რომ ვთქვათ, სოციალური შემწეობა კი არა, არამედ ქალთა ეკონომიკური აქტივობა, იმიტომ რომ აღარ დაგჭირდება ამდენი სოციალური შემწეობა, როცა ქალი ფეხზე დადგება.

მეორე მხრივ, გაჭირვებული ადამიანი დღეს გთხოვს ფულს. მას ვერ ეტყვი, რომ ერთი წელი მოითმინოს და ერთი წლის მერე, როცა ქალთა ეკონომიკური აქტივობა ფეხზე დადგება, გაუჩნდება ფული. აი მაგალითად, დევნილები გინდა თუ არა გვაწვებიან, ბიძინამ თქვა, რომ ყველა დევნილს გაუორმაგდებოდა დახმარებაო. ვეუბნები, რომ არ უთქვამს. ლაპარაკი იყო სოციალურად დაუცველ დევნილებზე. მაგრამ ყველას უნდა, რომ დღესვე მიიღოს რაღაცა.

ეკა წერეთელი - თავის დროზე, როდესაც “ქალთა პარტია” ჩამოაყალიბეთ, საარჩევნო სიაში კონსერვატორებთან ერთად მონაწილეობდით. მახსოვს თქვენი ფრაზა, რომელიც დევიზად გქონდათ - “ჩვენ, ქალები კაცებს დავუდგებით უკან, რომ ხელი შევუწყობთ მუშაობაში და ერთად გავიმარჯვოთ”.

გუგული მალრაძე - უკან არა. შეიძლება იყოს გვერდით.

ეკა წერეთელი - კი ბატონო, იყოს ასე - გვერდით დავუდგებით კაცებს. მაინტერესებს, დღეს, როდესაც ხართ გენდერული თანასწორობის საბჭოს წევრი, როგორია თქვენი პოზიცია ამ საკითხთან დაკავშირებით.

გუგული მალრაძე - მიმაჩნია, რომ არც სუფთა ქალური საზოგადოება შეიძლება არსებობდეს და არც მარტო კაცების. მამაკაციც და ქალიც ერთად უნდა იყვნენ. გვერდით დაუდგები, წინ თუ უკან, ფაქტია, რომ ერთად უნდა აკეთოთ საქმე. დღესაც ვთქვით, რომ კარგი იქნებოდა, მამაკაცები ყოფილიყვნენ. გენდერულ შეკრებებზე ისეთ ადამიანებს ვხედავ, რომლებმაც ისედაც ძალიან კარგად იციან ყველაფერი. ისეთი ადამიანი გვინდა, რომელმაც არ იცის, რომ გავაგებინოთ. კაცებს უნდა აუხსნა, დაუსაბუთო. წელს პარლამენტში გენდერული ბიუჯეტი რომ ვახსენე, ძალიან განათლებულმა კაცებმაც ისე შემომხედეს, შენ რაღაცას ხომ არ ხუმრობ, გენდერული ბიუჯეტი რა არისო. სარგებლიანობა უნდა დაანახო თავისთვის, ოჯახისთვის თუ ქვეყნისთვის.

ბექა გაბადაძე - ძალიან მრცხვენია, რომ მარტო ვარ. დიდი მადლობა ძალიან საინტერესო საუბრისთვის. ერთი შენიშვნა მაქვს იმასთან დაკავშირებით, რომ საუბრობდით, თუ რატომ ვერ მოახერხეს ქალთა ფონდებმა უფრო ახლოს მისულიყვნენ თითოეულ ქალთან და საზოგადოებაში ცვლილებები მოეხდინათ. შეიძლება ამის მიზეზი მართლაც ის იყო, რომ ისინი დონორებზე იყვნენ მიბმულები. ძალიან მიხარია, რომ ფემინისტური ჯგუფები, რომლებიც არ არიან დონორებზე მიბმულები, გამოჩნდნენ. ქალბატონ გუგულისთან მაქვს შეკითხვა. დაახლოებით ორი წლის ქალბატონი კერვალიშვილი, რომელიც იმ საბჭოს წარადგენდა, რომელშიც ახლა თქვენ ხართ, მოსული იყო უნივერსიტეტში და გვითხრა, რომ კანონი, რომლის მიღებასაც აპირებდნენ, წინგადადგმული ნაბიჯი იქნებოდა. ასეთი გაცურება რომ არ გამოგვივიდეს, ხომ ვერ აგვიხსნიდით, თქვენი ინიციატივა რაში მდგომარეობს, რომელიც ადგილობრივ თვითმმართველობებს ეხება.

გუგული მალრაძე - როდესაც ადამიანი რაღაცაზე მუშაობს, ყოველთვის უნდა წარმოაჩინოს, როგორც ძალიან მნიშვნელოვანი. არ ვიცი გავა თუ არა ჩემი მოსაზრება. მიმაჩნია, რომ ადგილობრივ არჩევნებში უნდა იყოს ჩვეულებრივი კვოტირება, არანაკლები 30%-სა უნდა იყოს სხვა სქესის ადამიანი. მაგრამ ვერ გეტყვით, გავა თუ არა ეს საკითხი. პარლამენტში 150 კაცია, კი შევეცდებით, რომ დავარწმუნოთ, მაგრამ პარლამენტი მაინც უმრავლესობით იღებს გადაწყვეტილებებს. საბჭოს შიგნით გვაქვს ერთიანი გადაწყვეტილება. გენდერულ საბჭოში შესული ადამიანი ღია ასეთი საკითხების მიმართ.

ეკა ადდგომელაშვილი - ძალიან ბევრ საინტერესო საკითხს შევეხეთ. მეჩვენება ხოლმე, რომ ოთხი გამომსვლელი ცოტა ბევრია, იმიტომ რომ კითხვაც ბევრი ისმება. ბევრი საინტერესო და აქტუალური საკითხი წამოიჭრა თუნდაც კანონთან და რეალობასთან დაკავშირებით. შეგიძლიათ გააფართოვოთ თქვენი კითხვებიც, აქაც რომ დავიცვათ ბალანსი. თუმცა ვერ შევეხებით ყველა თემას, რომელიც წამოიჭრა, მაგალითად ეკლესიის და მედიის, რეკლამასთან დაკავშირებული საკითხების, იმიტომ რომ ძალიან დიდი თემებია.

სოფო ტაბატაძე - ჩემთვის ძალიან მნიშვნელოვანი იყო კვლევის ერთი ასპექტი, როდესაც პარტიულ სიებში ქალების რაოდენობაზე იყო საუბარი. განსაკუთრებით საინტერესო იყო, რომ რაც უფრო კონსერვატორული და ულტრანაციონალისტური იყო პარტია, მით უფრო მეტი ქალი ჰყავდა საარჩევნო სიაში. იქნებ ჩავუღრმავდეთ ამ საკითხს. არის თუ არა ეს ისეთი ქალების მოსვლა პარლამენტში, რომლებიც მხარს უჭერენ ქალთა რეპროდუქციული უფლებების შელახვას. ჩემთვის ფემინიზმი არ არის მხოლოდ ბიოლოგიურ სქესთა შორის სოლიდარობა, უფრო მეტს ნიშნავს, სხვადასხვა მარგინალიზებული ჯგუფების იდეოლოგიას ნიშნავს. ყველას გახსოვთ კახა კუკავას პარტიის საარჩევნო რგოლი ლოზუნგით “ქართველი მხოლოდ ქართველებისთვის” და ა.შ., მე, მაგალითად, როდესაც ხმის მისაცემად მივედი, ერთადერთი ქალი, რომელიც ჩემს ბიულეტენზე იყო, სწორედ ამ პარტიიდან იყო წარმოდგენილი და ვერ მივეცი თავს უფლება, შემომეხაზა. რა ახსნა მოემბენება ამას?

თამარ ბაგრატი - “ქრისტიან-დემოკრატიულმა მოძრაობამ” დაიცვა გენდერული კვოტა როგორც პარტიულ სიაში, ასევე მაჟორიტარების შემთხვევაშიც. დაიცვეს ნორმა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ კანონიდან. ასევე მემარჯვენეებმაც, თქვეს, რომ ასეთი კვოტა უნდოდათ. სწორედ ამან განაპირობა, რომ “ქრისტიანულ-დემოკრატიულ მოძრაობას” ყველაზე მეტი ქალი მაჟორიტარი ჰყავდა. შიდა პარტიული დემოკრატია გენდერული კუთხით მათ განავითარეს. რაც შეეხება კახა კუკავას და სხვა პარტიებს, როდესაც კვლევას ვაკეთებდი, ორნაირად გავაკეთე. ერთ კვლევაში მთელი სია იყო განხილული, პირველიდან 150-ე კანდიდატის ჩათვლით, ასევე არის დიაგრამები, სადაც მხოლოდ პირველი 50 კანდიდატის შემადგენლობაა გამოკვლეული.

პარტიაში, რომელსაც გამარჯვების ნაკლები შანსი აქვს, აქ გამარჯვების კოეფიციენტებზე იყო საუბარი, მხოლოდ “ნაციონალური მოძრაობა” და “ქართული ოცნება” იყო წარმოდგენილი. სხვა პარტიებში ქალიც და მამაკაციც პირველ ხუთეულში იქნებოდა წარმოდგენილი თუ ათეულში, ამას მნიშვნელობა არ ჰქონდა, იმიტომ რომ გამარჯვების კოეფიციენტი იყო ნოლი. ჩვენ გვაქვს ტენდენცია, რომ შედარებით დაბალრეიტინგულ პარტიებში ქალთა რაოდენობა ჭარბობს და ასეთი არ არის მხოლოდ კახა კუკავას პარტია, ერთ-ერთ პარტიას იმდენი ქალი ჰყავდა სიაში შეყვანილი, სტატისტიკის შედგენის დროს ყველაფერს ანგრევდა. კანონზომიერების დაჭერაშიც კი გვიშლიდა ხელს კვლევის პერიოდში. ასეთი ტენდენციაა, რომ ნაკლებად წარმატებულში ქალები ჭარბობენ. ამასთან, მერწმუნეთ, ისე სპონტანურად ხდება ხოლმე სიების შედგენა, გენდერულ თავისებურებებზე არ არის საუბარი და არანაირ ლოგიკას არ ექვემდებარება.

ქალბატონ გუგულის მინდა გამოვეხმაურო ადგილობრივ თვითმმართველობებთან დაკავშირებით. ჩემი აზრით, არც “ქართული ოცნება” და არც “ნაციონალური მოძრაობა” მსგავს ცვლილებას ალბათ მხარს არ დაუჭერს, თუ არ იქნება ქალთა მოძრაობის ძალიან მძლავრი ტალღა. იმ კონფერენციაზე, რომელიც ვახსენე, შევხვდი სანტიაგოს, მანაგუას, სოფიის მერებს. ყველა ქალი ყვებოდა თავის ისტორიას. მიუხედავად იმისა, რომ სანტიაგოს მერი არის შვილი ორტეგას კაბინეტის ყოფილი მინისტრისა და მიღებული აქვს პოლიტიკური მემკვიდრეობა, ასევე პარიზის ვიცე-მერი, რომელიც მერობის ყველაზე რეალურ კანდიდატად განიხილება 52%-იანი რეიტინგით, ყველანი ამბობენ, რომ, რომ არა ქალთა ძლიერი მოძრაობა, მათი არჩევა პირდაპირი არჩევნებით ვერ მოხერხდებოდა. 30%-იანი კვოტა გამოიწვევს იმას, რომ უნდა დაიშალოს ის ადგილობრივი მასკულიზური პოლიტიკური ელიტა, რომელიც გვაქვს

ადგილობრივ დონეებზე, თემებში, მუნიციპალიტეტებში და ა.შ. ჩემია ზრით მამაკაცები ამ ცვლილებას საკმაოდ დიდ წინააღმდეგობას გაუწევენ.

ეკა აღდგომელაშვილი - პარტიებში ასეთ უცნაურ განაწილებასთან დაკავშირებით დავამატებ. რა თქმა უნდა თავს ვერ დავდებ, მაგრამ ვფიქრობ, რომ ურეიტინგო პარტიების შემთხვევაში მნიშვნელობა აქვს დაფინანსებასაც. “ნაციონალური მოძრაობის” და “ქართული ოცნების” ხარჯები იმდენად დიდია, რომ მათთვის ის თანხა ბევრს არაფერს წარმოადგენდა, თუმცა იგივე თანხა მნიშვნელოვანია არარეიტინგული პარტიების შემთხვევაში. სავარაუდოდ ალბათ ესეც ახდენს გავლენას.

თამარ ბაგრატი - მემარჯვენეებმა, თუ არ ვცდები, გენდერული ნორმის დაცვისთვის მიიღეს ათასი ლარი დანამატი. წინა, ადგილობრივი არჩევნებიდან გამომდინარე ისინი კვლავ ინარჩუნებენ სახელმწიფო დაფინანსებას.

თამარ საბედაშვილი - სხვადასხვა ქვეყანაში გაკეთებული კვოტების ანალიზი აჩვენებს, რომ შეიძლება იყოს წარუმატებელი კვოტა, მაგალითად ბრაზილიას ჰქონდა ასეთი, 30% უნდა ყოფილიყო, ოღონდ არ იყო ყველა ათეულში. ჯამში იყო 30%. ბოლოში ჰყავდათ ქალები და ამან შედეგი არ გამოიღო. მთავარია კვოტა მორგებელი იყოს საარჩევნო სისტემასთან. ჩვენს საარჩევნო სისტემას სჭირდება პარტიულ სიაზე ორიენტირებული კვოტა, რომელშიც პირველ ათეულში იქნება, მე ვემხრობი, რომ 50%, მაგრამ შეიძლება ვილაპარაკოთ 30%-ზეც, და ერთმანდატიანი საარჩევნო ოლქი საერთოდ სარეფორმოა, თუ ქალთა მონაწილეობაზე ვსაუბრობთ. ძალიან მნიშვნელოვანი როგორი კვოტაა, იმიტომ რომ მარტო კვოტა არაფერს ნიშნავს.

თამარ გურჩიანი - ჩემი აზრით, პირველ რიგში, არავის არ უნდა ველაპარაკებოდეთ მოწიწებით და არ უნდა ვუსაბუთებდეთ რაღაცის სარგებელს ან საჭიროებას. მთავარი შეცდომა, რასაც ვუშვებთ, სწორედ ის არის, რომ მოწყალებას კი არ უნდა ვითხოვდეთ, არამედ რაღაც უნდა ვითხოვდეთ ჩვენი უფლებებიდან გამომდინარე. ზუსტად ეს იყო ჩემი მიზანი, რომ თუ არ იქნება ჰოლისტური მიდგომა, ეს ყველაფერი იმდენად არის ერთმანეთთან დაკავსირებული, რომ სეუძლებელია, კვოტა, როგორც ასეთი ცალკე დაინახო. ის არის ამ დისკრიმინაციული პრაქტიკის ადეკვატური პასუხი.

თამარს ვეთანხმები, არსებობს სხვადასხვა სისტემები, ზუსტად ქალების მონაწილეობასთან დაკავშირებით ვერ გეტყვით, არ გამიკეთებია ქვეყნების კანონმდებლობის ანალიზი, მაგრამ სხვა სფეროებში არსებობს კვოტა, რომელიც გამაგრებულია სანქციით და პირდაპირ უკავშირდება სასჯელს თუ კვოტა არ დაიცავი. ანუ არსებობს სავალდებულო და არასავალდებულო კვოტა, რომელსაც სარეკომენდაციო ხასიათი აქვს. არცერთი ეს კატეგორია არ არის, ის რაც ჩვენ გვაქვს მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ კანონის 30-ე მუხლში. ეს არის აბსოლუტური ნონსენსი. ეს არის ქველმოქმედების პრაქტიკის გაგრძელება, როცა ქალი არის რაღაც უფლებების ობიექტი და არა სუბიექტი, იმიტომ რომ პოლიტიკურ გაერთიანებას ეუბნები, რომ მას ფულს მისცემ, თუკი ამას გააკეთებს. ფინანსურ სარგებელზე სადაც არის საუბარი, რომელ ადამიანის უფლებათა პერსპექტივაზე ვმსჯელობთ. ამიტომ რასაკვირველია მეც მთლიანად ვიზიარებ იმას, რომ

კვოტირების სისტემაზე იყოს არა მოწინებით საუბარი, არამედ იყოს მოთხოვნა. იმიტომ რომ ძალიან ბევრი ღირსეული იურისტი, ბევრი ღირსეული ადამიანი ეწინააღმდეგება კვოტირების სისტემას სხვადასხვა სფეროში და აქვთ ძალიან კარგი არგუმენტები. პოზიტიურ დისკრიმინაციას შეიძლება ბევრი მომხრე არ ჰყავდეს, მაგრამ ვფიქრობ, რომ ეს კითხვაც დამლევადია. თუკი კვოტას შევხედავთ, როგორც დისკრიმინაციული პრაქტიკის ადეკვატურ პასუხს, ვფიქრობ, რომ აღარ გაგვიჭირდება საკუთარი თავის დარწმუნება, რომ მართლა კარგი გამოსავალია. ჩვენთვის ეს არის ერთადერთი გამოსავალი. სხვა შემთხვევაში გვეყოლება პარლამენტშიც, გადაწყვეტილების მიმღებებშიც რიგიდული ადამიანები, როგორც კაცებში, ისე ქალებში, სამწუხაროდ ძალიან ბევრ ქვეყანას აქვს პრაქტიკა, სადაც სწორედ ქალები არიან ქალების მჩაგვრელები და დისკრიმინაციის წყარო.

ეკა ადდგომელაშვილი - რამდენჯერმე ითქვა ქალთა მოძრაობის არარსებობაზე საქართველოში, რომელიც დიდწილად აფერხებს ამ პროცესს და გამოდის, რომ ეს თანამშრომლობა ვერ შედგა, ყოველ შემთხვევაში, ვერ მოახდინეს გავლენა, თუმცა ცალკეული ორგანიზაციები მუშაობდნენ როგორც პარტიებთან, ასევე შეგროვდა 32 ათასი ხელმოწერა კვოტირებასთან დაკავშირებული საკანონმდებლო ცვლილების ინიცირებისათვის, თუმცა უშედეგოდ. ასე რომ მთლად ასე არ არის. მაგრამ არსებობს პრობლემის მეორე მხარე. იმიტომ რომ როდესაც ასეთი ტიპის ცვლილებებზე ვსაუბრობთ, ძალიან მნიშვნელოვანია ხოლმე დამოკიდებულება, ვის ველაპარაკებით. სულ სამი დღის წინ შეხვედრაზე, რომელიც ქალთა პოლიტიკურ მონაწილეობასთან დაკავშირებული საკითხების განხილვას ეხებოდა, მიუხედავად იმისა, რომ პარტიებს აქვთ ქალთა საკითხებზე მომუშავე კომისიები, კომიტეტები, მამაკაცების დამოკიდებულება მაინც ასეთია, რომ თვითონ ქალები არ აქტიურობენ და მათ რა გააკეთონ. დაახლოებით ასეთი ტიპის დამოკიდებულება აქვთ ხოლმე. ეს მამაკაცი პოლიტიკოსების მხრიდან არის პრობლემის არაღიარება, არაღიარება იმისა, რომ ქალი და მამაკაცი კანდიდატი არ არიან ერთნაირ წინასასტარტო მდგომარეობაში.

მეორე მნიშვნელოვანი საკითხია, თუ როგორ ახდენენ პოზიციონირებას ჩვენს რეალობაში მყოფი პოლიტიკოსი ქალები. როგორც წესი მათი უმეტესობა არ ახდენს ქალთა საკითხების, როგორც ინტერესთა ჯგუფის წარმოჩენას. არ აიგივებს თავს ამასთან. როგორც წესი აქვთ ბუნდოვანი რიტორიკა, რომ რაც შეიძლება მეტი ამომრჩეველი მოიცვან. ისევე როგორც ქალთა ორგანიზაციების ნაწილს ფემინისტობის აღიარების რცხვენია, არიან ქალი პოლიტიკოსებიც, რომლებიც გაურბიან მათ დაკავშირებას ქალთა საკითხებთან.

ლილი საფაროვა, საქართველოს ქურთ-იეზიდ ქალთა დამოუკიდებელი ლიგა - აქ ითქვა, რომ უნდა გავცდეთ თბილისს. ამასთან დაკავშირებით მოგახსენებთ, რომ ამჟამად ვმუშაობთ პროექტზე რეგიონებში. ეს საკითხი მართლაც მნიშვნელოვანია. ჩვენ შეხვედრებს ვაწყობთ ქალებთანაც და მამაკაცებთანაც. ამაში ჩავრთეთ სასულიერო პირებიც. იეზიდთა სახლთან არსებობს სასულიერო საბჭო, რომლის მეშვეობით ვხვდებით მამაკაცებს. შედეგად რვა მარტი მოგვიწყვეს მამაკაცებმა. სასულიერო პირები თავად იყვნენ სადამოს წამყვანები. ეს ჟესტი უკვე იყო შედეგი. ისიც მინდა გითხრათ, რომ სამი წლის წინ ჩვენს თემში სიტყვა “გენდერს” ვერ ახსენებდი. ახლა უკვე მდგომარეობა საგრძნობლად გაუმჯობესდა. ეს ხდება არა მარტო იეზიდურ თემში, არამედ სხვა არაქართულ თემებშიც.

ქალბატონ გუგულისთან მაქვს შეკითხვა. მიგაჩნიათ, თუ არა, რომ ნაკლებად ჩართულები არიან არაქართველი ქალები გენდერულ საკითხებზე მუშაობაში.

გუგული მადრამე - ეს არ არის მარტო პარლამენტის პრობლემა. არასამთავრობო ორგანიზაციებს აქვთ კოალიციები, შეხვედრები. რაიმე ხელოვნური ბარიერი არ არსებობს იმისთვის, რომ არ ჩაერთოთ. უბრალოდ, ინფორმაცია უნდა გქონდეთ ამ შეხვედრების შესახებ. კონტაქტები უნდა გქონდეთ. ჩვენც შეგიძლიათ მოგვაწოდოთ თქვენს შესახებ ინფორმაცია, მოკლე აღწერილობა, რა საკითხებზე მუშაობთ, და როდესაც განვიხილავთ მსგავს საკითხებს, მოგიწვევთ და დაესწრობით ჩვენს შეხვედრებს. რეალური ბარიერი არის ქართული ენის უცოდინრობა, არის სხვა ბარიერებიც. არ ვიცი ახლა შეიძლება თუ არა ამაზე საუბარი. არის საუბარი იმაზე, რომ გაყავთ გოგონები სკოლიდან. ამის გამო ზოგიერთ ქვეყანაში ოჯახი ძალიან დიდ ჯარმას იხდის.

ზაია აბულაძე, თსუ, პოლიტოლოგიის მეცნიერების მიმართულება - ძალიან საინტერესო მოსაზრებები გამოითქვა კვოტების სისტემასთან დაკავშირებით და ბევრი სიახლე მოვისმინე. ქართულ რეალობაში კვოტების არსებობა თავიდან ხელოვნური იქნება, თუმცა ეს შემდგომ გამოიწვევს მის ბუნებრივად დანერგვას და ქალებიც მიხვდებიან თავიანთი როლისა და ადგილის შესახებ. აღარ შეეშინდებათ პირველი ნაბიჯის გადადგმის, რაც ქართველებისთვის საკმაოდ რთულია.

ქალბატონ თამართან მექნება კითხვა, რომელმაც ძალიან საინტერესო მაგალითი ახსენა რეგინებთან დაკავშირებით, როდესაც ერთ-ერთმა ქალბატონმა ქმარი მოძალადის წინააღმდეგ არ შეიტანა სარჩელი. ასევე დაამატეთ, რომ იმ კითხვის დასმა, თუ რატომ მოიქცა ასე, ქართული რეალობისთვის არაადეკვატური და მიუღებელია. გეთანხმებით ამაში, ქართველი ქალის ხასიათიდან გამომდინარე მიუღებელია, რომ თუნდაც მოძალადე ქმარს უჩივლოს და მიყენებული ზარალი აანაზღაურებინოს. ეთანხმებით თუ არა, რომ ქართველი ქალის ხასიათში არის ასეთი ბუნება, რომ ის არ წავა თავისი ქმრის წინააღმდეგ და განაპირობა თუ არა მისი ამგვარი ხასიათის ჩამოყალიბება ტოტალიტარულმა წარსულმა, იმიტომ რომ მანამდე ქალის მიმართ დამოკიდებულება განსხვავებული იყო იმისგან, რაც დღეს გვაქვს.

თამარ გურჩიანი - ის ქალბატონი პოლიტიკური პარტიის წარმომადგენელი იყო და როდესაც ეს პარტია დააკომპლექტებდა საარჩევნო ადმინისტრაციას, ის ქალბატონიც იქნებოდა მისი ნაწილი. შემდგომში მას შესაძლოა კენჭი ეყარა კიდევ, მაგრამ მე იმის თქმა მინდა, რომ ზუსტად იმ ქალებს, რომლებიც პოლიტიკურ ცხოვრებაში უკვე ჩართულები არიან, აქვთ ეს პრობლემა. ხუთი თვის ორსული ქალი ამბობდა, რომ მეზობლებმა რომ გაიგონ, რომ სასტუმროში ცხოვრობს, მისი რეპუტაცია შეილახება. არადა ეს ქალი უკვე პოლიტიკურ ცხოვრებაშია ჩართული. ასეთ მდგომარეობაში მყოფ ქალებს ვეუბნებით ჩვენ, რომ ჩაერთონ პოლიტიკურ ცხოვრებაში. ამიტომ არის ეს საკითხი კომპლექსური. ეს საკითხი უკავშირდება კულტურულ ნორმებსაც. საქართველო არ არის გამონაკლისი, შეიძლება უკეთესი გამონაკლისიც იყოს იმ აზრით, რომ საბჭოთა კავშირის დროს სხვა ქვეყნებში გაცილებით უარესი ვითარება იყო ქალებთან მიმართებაში, ვიდრე საქართველოში. მაგრამ ნებისმიერი ქვეყანა ჩაგრავდა ქალს და ნებისმიერი კულტურა მიიჩნევდა მას მეორეხარისხოვან არსებად. რა თქმა უნდა კულტურული ნორმები ძალიან დიდ როლს თამაშობს. ქალი მათ წინაშე და

ნეგატიური სტერეოტიპების წინაშე მარტო არ უნდა დარჩეს. მარტო ის კიდეც დიდხანს ვერაფერს გახდება. გასაგებია, რომ უნდა იბრძოლოს, მაგრამ მისი სოციალური როლიდან გამომდინარე კიდეც რამდენი ფუნქცია უნდა შეასრულოს, ამიტომ არის ეს ყველაფერი ერთმანეთთან დაკავშირებული. ქალმა, რომელიც პოლიტიკაში უნდა მოვიდეს, ასევე უნდა გააჩინოს ბავშვები, უნდა იმუშაოს. შრომის კანონმდებლობაც მხოლოდ ახლა იცვლება. ვამბობთ, რომ თუკი ორსულ ქალს არ გაათავისუფლებენ სამსახურიდან, ეს იქნება ბრწყინვალე მიღწევა და მეტს აღარაფერს ვითხოვთ, იმიტომ რომ მოწიწებით ლაპარაკს მივეჩვიეთ და ესეც ჩვენი ჩავგრის შედეგია, რომ მოწიწებით ველაპარაკებით გადაწყვეტილების მიმღებებს და არ ვითხოვთ იმას, რაც გვეკუთვნის. თუკი ბავშვებს ვაჩენთ, რატომ უნდა ვიყოთ იძულებულები, რომ ბავშვები გავაზრდევინოთ ძიძებს, რომლებსაც სამას ლარს ვუხდით. მე მგონია, რომ საქართველოში, სადც 150 ლარია საარსებო მინიმუმი, ასეთი ფინანსური ანაზღაურების მქონე ძიძები იმ როლსაც ვერ შეასრულებენ კარგად, რაც თითქოს დღეს ჩვენი ქვეყნისთვის ძალიან დიდი პრიორიტეტია. ამით იმის თქმა მიხდება, რომ ევროპულ ქვეყნებში, თუ ქალები სარგებლობენ დიდი შეღავათებით და დეკრეტული შვებულება გაცილებით ხანგრძლივი და სრულად ანაზღაურებადია, ჩვენს ქვეყანას კი არც ბიუჯეტის დახარჯვა შეუძლია ამაზე და არც ქალის ღირსების პატივისცემა, ზედმეტია იმაზე საუბარი, რომ ეს ქვეყანა კვოტირების ისეთ სისტემას შემოიღებს, რომ ქალებს სამართლიან ადგილს მიაკუთვნებს პოლიტიკურ ცხოვრებაში. ეს გამორიცხულია, თუ ყველა ეს პრობლემა ცალ-ცალკე არ მოგვარდა.

თამარ საბედაშვილი - დავამატებ, რატომ მიმაჩნია მნიშვნელოვნად რეგიონების თემა. ყოველთვის ძალიან ფრთხილად უნდა ვიყოთ, რომ ისე არ წარმოვაჩინოთ, თითქოს რეგიონებში რაღაც ისეთი ხდება, რაც თბილისში აღარ არის რელევანტური. ასე არ არის, გააჩნია რა საკითხზე ვლაპარაკობთ. ძალადობასთან დაკავშირებით ვერ ვიტყვით, რომ რეგიონებში უფრო მძიმე ვითარებაა, იმიტომ რომ ძალადობა არის ფენომენი ოჯახში, რომელიც არ ცნობს არც საცხოვრებელ ადგილს, არც ეკონომიკურ მდგომარეობას, არც განათლების დონეს. განათლების დონეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში აქვს მნიშვნელობა, როდესაც ქალის დამოუკიდებლობაზეა საუბარი, რომ თავი დააღწიოს. კაცის განათლების დონეს აქ მნიშვნელობა არ აქვს. აქვე, როდესაც საუბარია ეროვნულ უმცირესობებზე, არ მიყვარს, როდესაც ხდება მათი სტიგმატირება, რომ მათთან უფრო მძიმე ვითარებაა. რაღაც საკითხებში შეიძლება ასეა, მაგრამ რაღაც საკითხებში ჩვენ უბრალოდ არ ვიცით, იქ რა ავტორიტეტის მქონენი არიან ქალები ადგილობრივ კონტექსტში. რაც გარედან ჩანს, იზოლაციის საკითხი, ენობრივი ბარიერიდან გამომდინარე მონაწილეობის საკითხები, ბუნებრივია, ძალიან თვალსაჩინოა, მაგრამ მაინც ზედაპირულია.

რაც შეეხება ქართველი ქალის და ოჯახის ფენომენს, ეს ცნებებიც საკმაოდ არის ნასაზრდოვები იდეოლოგიით და აკონსტრუირებულია ჩვენი სოციოლიზაციის პროცესში. როდესაც გვზრდიან, რაღაც იდეებს და იდეალებს გვინერგავენ, რაც არის ან არ არის სიმართლესთან ახლოს. შესაბამისად, საბჭოთა პერიოდმაც, გავლენა იქონია, თუმცაღა პირადად მე გამოკვლეული მაქვს ადრეული ბოლშევიკური პერიოდი საქართველოში, რას წერდნენ ქალები საკუთარ მდგომარეობაზე და მიხდება გითხრათ, რომ დიდი ცემა-ტყეპა და უბედურება იყო. არავითარი აღმატებულება ქართულ ოჯახზე, რომელზეც სადღეგრძელოებში ლაპარაკობენ, სამწუხაროდ არ დასტურდება. არსებობს მრავალნაირი ქართული ოჯახი.

ეკა აღდგომელაშვილი - ჩვენი დისკუსია უნდა დავასრულოთ. დიდი მადლობა. დღეს შევეცადეთ ყველა იმ ფაქტორზე გვესაუბრა, რაც გავლენას ახდენს შესაძლებლობების თვალსაზრისით არათანასწორ სიტუაციაზე, სისტემურზეც, კულტურულზეც. დროის სიმცირის გამო ყველა თემას ვერ ჩავუღრმავებოდით, ამიტომ დღეს უფრო მეტად კვოტებზე შევჯერდით. მიხარია, რომ ბევრი ახალგაზრდა დაესწრო დღევანდელ დისკუსიას, ნუ ჩამითვლით ამას ეიჯიზმში. დავიწყე საუბარი იმით, რომ დარბაზში თითქმის მხოლოდ ქალები არიან და დავასრულე ახალგაზრდებით. ყოველ შემთხვევაში ვფიქრობ, რომ გარკვეული ცვლილებები ხდება და წინ დიდი ბრძოლა გველის. გმადლობთ.